

OBĚT

Jack
Flor

SOUCITU

J a c k F l o r

OBĚŤ SOUCITU

OBRÁZKY NAKRESLIL
VÁCLAV LEO ANDERLE

JONATHAN LIVINGSTON

V ě n o v á n o v š e m,

kteří se jakýmkoliv způsobem
zasloužili nebo zaslouží
o povznesení české myslivosti.

Tato kniha mohla vyjít díky obětavosti
Hany Hoffmannové ze Stanětic.

Copyright © Jack Flor, dědicové, 1937, 2015

Illustrations © Václav Leo Anderle, 1937, 2015

ISBN 978-80-7551-105-8

OBĚŤ SOUCITU

Malá louka, sevřená kol dokola lesem, byla v říjnu obdařena hromadou páchnoucí mrvy. Dvě fůry jí byly. Když povoz odjel po druhé, zůstal na louce starý člověk a v hodinové práci dal hromadě tvar krychle, jejíž jedna strana byla sražena k zemi, aby usnadnila návštěvníkům vstup na její téměř. Do středu hromady zabodl silný kůl s kovovým obloukem, držícím dva řetězy, a když skončil, byl kůl přikryt i s řetězy a hromada se lišila od jiných, zásobních na polích hospodářů, jen tím, že byla úpravnější.

Od toho dne se zvěř okolí hromady vyhýbala, zato sem teď často přicházel mladý hajný Prach a vždy přinesl hromadě nějaký dar. Jednou kočku, jindy sojku, ba i hubeného zajíce s hnisavým obojkem na krku, v němž byl zbytek drátěného oka, které ukroutil, aby jeho utrpení bylo delší. Dary povrchně zahrabal, aby pařící hromada se mohla pochlubit svými poklady, a vždy, když přinesl jiný, dělal holí prohlídku, nechybí-li některý z nich. Po deseti dnech chyběla kočka — a pak bylo rychleji bráno, nežli přinášeno.

Ačkoliv zloděje neviděl při práci, věděl určitě, kdo jím je. Liška — zrzavý pohodný lesa — přichází sem za noci, skrytě a zlodějsky, a podle libosti krade se stolu hojnosti.

A té zajímavosti!

Okrádaný se nezlobil, ba usmíval se a ještě ochotněji doplňoval zásoby. Usmíval se i zlodějský kandidát chytrosti, přesvědčený, že jeho blahobyť vyvěrá z jeho duševní převahy nad člověkem, jehož pod tlakem tohoto přesvědčení měl za praobyčejného tupce a podivína. A tak zde, na lesní louce našel svůj začátek nezvyklý zápas, v němž rozhodne ne fyzická síla, ale vytrvalost a vynalézavost, obě se snoubící s technickými vymoženostmi doby. Na hnojném, zapáchajícím pódiu bude kandidát chytrosti skládat zkoušku...

Jsou dva odstíny myslivců. První po několika nezdarech v zápase umdlévají, zápas nedokončují a již se k němu nevracejí. Tato nedůslednost, aniž to pozorují, nebezpečně oslabuje snahu vnutiti někomu jejich vůli — pokusy o nápravu jsou stále krátkodobější — jejich energie usíná. Nevzbudí-li je poznámka jejich přítele či nadřízeného — poznámka společensky drsná, jsou pro myslivost ztraceni. Stanou se z nich myslivci v uvozovkách, chodící často do honbiště v době odstřelu a zřídka v době ochrany zvěře — a to ještě jen, aby pohybem na čistém vzduchu uspíšili výměnu své krve a tak upevnili své zdraví.

Zato ti druzí, mezi něž patřil i hajný Prach, udávají tón. Vášnivě rádi bojují ty nejtěžší, zdánlivě beznadějně zápasy o přelstění. Selže-li jedna z metod, bez únavy a zlosti sahají

ke druhé. To vede k vítězství a tím roste jejich sebevědomí. Jsou to hloubaví myslitelé, dobří cvičitelé psů — a nebezpeční odpůrci. Běda těm, jimž vypověděli boj — ti nestanou na poloviční cestě... Jim děkuje dnešní věda myslivosti za vše, čím je obohacena, a toho není málo: množství sítí, dřevěných a kovových pastí, ze živých pomocníků převychovali psa, fretku, výra, sokola...

Ze všech pomocníků jsou mně v poslední době nejméně sympatická železa. Neuznávám jejich nutnost a odsuzuji drsnost mučírén, s jakou se kořisti zmocňují.

Z nich je to kapkan, který má primát v krutosti imperátorského gesta. Přiznávám se, že pouhé jeho vyobrazení mně již v lesnické škole kradlo úsměv a radost, nejednou mne ve snu strašil obraz škodné, vztyčené na zadních bězích, s otevřenou mordou do nemožnosti, roztrženou — v níž se roztahovala jeho kovová chapadla, držíce se z rozkazu silného pera kostí a svalstva vnitřní mordy harpunovitými špicemi. Byly to hrůzné představy, a tehdy přepadávaly mne pochybnosti, zdali mám v sobě zakleto tolik krutosti, kolik jí tento pomocník myslivosti vyžaduje k své obsluze. Na štěstí ředitel Michálek jeho používání rázně odsoudil. Jak jsem mu byl vděčen — a nemohu jinak, než dnes, v odstupu 25 let mu vděčně poděkovati...

A z těch kovových pomocníků budou jedné noci dva zkoušeti kandidáta chytrosti. Necht' je k němu osud milostiv...!

Jedné říjnové noci, kdy měsíc prokukoval mraky, přišel si zrzavý kandidát jako jindy pro svůj deputát. V představách, čím jej asi dnes mrchoviště pohostí, prohlížel povrch hromady. Ještě neutišil svoji zvědavost, když se propadl předním během do mělké prohlubiny, v níž cosi zavrčelo. Bleskurychle couvl, ale to, co vzbudil k životu v nitru hromady, bylo rychlejší.

Byl chycen v železech — propadlý kandidát...

Na vteřinu ustrnul, ještě nevnímal, pak při chvilkovém svitu měsíce propukl jeho vzdor. Střelhitými obraty a skoky míhal se kolem středu, aniž by jediným stenem tlumočil svoji úzkost.

Zvěř, zvykající již přítomnosti mrchoviště, prchala z blízkosti hromady, na níž řetěz od želez volal myslivce svým studeným „halali“.

Náhle se vězeň utišil...

Uznal snad nesmyslnost svého počínání — či platnost směnky?

Ani to, ani ono — zadním během uvázl v druhých železech. Sevřen, pohybu neschopen, jako živý pomník teď čeká... Z přeražených běhů uniká barva — mrákoty se o něj pokoušejí. Sebemenší pokus o pohyb zakřikují rozbolavené nervy. Chvilé, kterou si intelligence zkracuje zpovědním oživením

minulosti a zahleděním se do sebe, sestupujíc do nezbádaných šachet svého já, kam ještě nikdy své pátrání nevedla.

A propadlá chytrost?

Hledá, jak možno uniknouti. Nesimuluje mrtvého, aby oklamala, jak činí ti, kteří stojí pod ní, a také nevysílá pátračku do svých hlubin jako ti, kteří stojí vysoko nad ní. Nekaje se, nelituje, že nemohla dokončiti své poslání dobra, neboť ho nebylo, ale její nitro nařiká nad ztrátou svobody a hostin, od nichž se vracívala s žaludkem přetékajícím.

Čas utíkal, na východě svítalo. Umlkla již sova, volající svoji družku, kterou sem včera pochoval hajný, kdesi daleko za lesy se rozpovídali domácí kohouti. Mlha zastřela louku, aby slunce nevidělo, a dál se líně ploužil říjnový mlčenlivý den, v němž pro slepce nebylo změn. Někde se rodily bolesti, jinde radosti, aby v krátku zase zemřely. Mlha dusila život v lese, překlenula zívající rokle, vkrádala se skulinami do lidských příbytků, v knihách mrtvých přibývalo jmen.

Jiná noc se blížila.

Jediný z lidí, ten, který měl zájem na mrchovišti v lese, v jehož povrchu včera ukryl dvoje železa, teprve daleko odtud skončil nutnou práci a spěchá sem. Z místa, kde pracoval, má blíže domů, ale naděje, že snad mrchoviště již zadrželo

nočního zákazníka, ho vedla rychle sem. Pomyšlení, že by vězeň zůstal přikován ještě jednu noc, pobízelo ho k spěchu.

Bylo to podivné představení...

Na jedné straně radostný úsměv a nepředstírána radost, na druhé vrčící, vyhrožující zloba, železy spoutaná. Bylo nejen podivné, ale i krátké — hůl hajného je ukončila. Opsala ve vzduchu oblouk a zřítíla se na liščí hlavu. Chňapla sice po ní, ukázavši svůj chrup v plné nahotě, leč to bylo vše.

Vykupitel přišel.

Hajný ji odpoutal od želez a odhodil stranou. Dříve nežli železa znovu napjal a usadil do svých lůžek, zahleděl se na rozrytý povrch hromady.

Cosí se v něm vzepřelo, opakovati tento lov. Nesvůj, rozpačit, je-li tato cesta správná, hleděl na rozryté mrchoviště. Je to obvyklý pocit vítěze, stojícího nad svým bezmocným soupeřem, a není-li v blízkosti nikoho, kdo by znemožnil a zesměšnil toto rozjímání, bývá naděje, že zvítězí lepší city i u drsných povah. Radost z vítězství byla ta tam. Bez nápo- vědy pocítil krutost výhry, počítal hodiny — dlouhé hodiny... „Ne!“ řekl si hlasitě a odkašlal.

Odepjal železa, složil je do tlumoku, mrtvou lišku také, urovnal povrch mrchoviště a mrtvou sovu, obnaženou, zahrabal

hlouběji. Sestoupil, vyňal z kapsy plochou krabičku a pomalu ji otevřel. Objevilo se deset elipsovitých, bílým sýrem zalitých masitých návnad, ve velikosti jednou zvětšené mandle. Opatrně jednu vyňal a obrátil ji v prstech. Na protilehlých stranách měla po malé ostré kůstce, aby ji hladový nálezce nespokl bez rozkousnutí. Na jednom místě prokukovala ze sýrovitého a masitého obvazu skleněná, drobná hruštička s rudým obsahem, velice se podobající krvavému masu.

Hajný ji jemně položil na mrchoviště a z krabičky vyňal návod k použití:

„Kyanovodíkové kapsle,“ četl polohlasně hrdé jméno nepatrné věcičky a pokračoval:

„Tato návnada se položí zrána na místo návnad, neb odhodí na čerstvý sních. Při ztvrdlém sněhu nutno ji položit, aby se při dopadu nerozbila. Praskne-li, sních zmodrá. Při kladení návnad je nutno mít rukavice, aby nebyla cítit lidským pachem a také z důvodů bezpečnostních. Oděrky neb rány na rukou nutno předem zakrýti obvazem. Návnada se nemá nechati zamrznouti ve sněhu, lehce praskne při vyhrabávání.

Po rozkousnutí fioly následuje bleskurychle smrt ochrnutím dýchacích orgánů. Za několik minut se jed v těle rozloží a maso zmodrá. Praskne-li v bytě, budiž ihned hozena do ohně a světnice řádně provětrána! Vůně jedu připomíná vůni

hořkých mandlí. Obsah je hořlavý. Kdyby byl kapalnatý obsah v sebevražedném úmyslu vypít, následuje bleskurychle smrt. Účinek jedu trvá 30 měsíců.“

„Ty’s horší svého bratra — pana Strychnina,“ řekl vážně, skoro bojácně, „a přece ne: železa jsou horší tebe. Rychlá smrt je dobrodiním — a proto zde zůstaň!“ Týdny ležela návnada nehnutě. Marně se nabízela přelétajícím sojkám i vránám, její nepatrnost byla přehlížena. Ležela ještě na svém místě, když přišel první sníh. Tehdy ji vzal hajný po druhé do ruky a položil ji na sníh. Krátce nato zmizela.

Stopy prozradily zloděje — lesního hraboše.

„Odnesl ji do díry,“ konstatoval mrzutě hajný, „maso a sýr ohlodá, ale skleněná hruštička zůstane.“

Nová starost se přidala ke starým: musí prohlédnouti okolí, až první sníh sejde.

Nezapomněl. — Již při první oblevě zde byl. Shýbnut k zemi upíral zrak do šedi travin, kroužil kolem mrchoviště stále ve větších kruzích, děláje více kroků než bylo potřeba, aby ji, je-li ukryta v trávě, blízko povrchu, botou rozmáčkl. Hledal ji ještě jednou, když se sekalo a obracelo seno, napomínal pracující ženské, aby mu odevzdaly malou skleněnou hruštičku s červenou kapalinou, najdou-li ji, ale bude lépe, když ji nechají ležet a jeho zavolají.

„Je to nejprudší jed,“ varoval.

Varoval marně, nálezné nikdo nepožadoval. Přesvědčen, že vykonal vše, aby utišil nejen služební svědomí, ale i svědomí člověka — vzdal se pocitu nejistoty, že by mohla být později někým nalezena, a uklidnil se.

Toho roku byl teplý a vlhký podzim. Po předcházejícím suchém létě přišly opožděné deště a v šeru lesní půdy začaly prokukovati rudé muchomůrky a hnědé hlavy hříbků. Les vydával opožděně deputát chudým a vášnivcům, vše najednou, snad ze vzdoru k letním hostům, z nichž ne jeden měl toho roku zbytečně ve svých zavazadlech Melzrova „Praktického houbaře“. Zastoupil je plně nezaměstnaný venkov — tu slabou útěchu nutno dáti okradeným měšťákům. Staří, mladí, věděli přesně, kdy se rodí den, nebylo moci, kteráby je zadržela v posteli. — Svolávající se a sdělující si navzájem své štěstí na stametrové vzdálenosti, prolézali houštiny, později vysoký les, v němž se objevily šedomodré havelky, a travnaté paseky, neboť i ryzce poslechlý rozmaru přírody.

Zvěř, nenacházející útulku v holých polích, byla štvána s místa na místo, dokud ji z tohoto utrpení nevysvobodili radující se nájemci sousedních honiteb. A ti, kteří zaplatili za ni náhrady škod a jejichž hony budou až v prosinci, se rouhali, že býti hluchým a slepým má také své výhody.

Takový byl podzim roku 1935 pro myslivce z povolání. Nejen jeden neobdržel po honech zasloužený úsměv uznání, ale mnohý spatřil zátkmit nespokojenosti na tváři, která bývá cílem zvědavých pohledů...

Jednoho dne se hajný Prach unaveně ploužil k domovu. Jeho hájovna byla v údolí za lesy, kde mimo něj ještě několik chalupníků prožívalo těžký život samot, k nimž vedou jen cesty, ponížene sloužící v době dešťů i za potoky. Myslíl na potíž s houbaři a lekal se výsledků honů. Nohy mu ujížděly v blátě polní cesty. Chvillemi pozvedl zrak, aby odhadl vzdálenost od hájovny, více ze zvyku než z nutnosti, a v duši se těšil na odpočinek.

Míjel první domek.

„Vrahu!“ — výkřik, uniknuvší lidskému hrdlu, sevřenému bolestí, rozryl ticho.

Hajný pozvedl zrak od blátivé cesty a udiveně stanul... Jeho soused stál na zápraží a s pozdvíženou rukou, sevřenou v pěst, hleděl k němu.

„Podivný to žert,“ řekl si Prach tiše, ale když se zahleděl na souseda pozorněji, vyčetl z něho vážnost v plné nahotě. „Zbláznil se — nebo —“ ohlédl se za sebe, nejde-li nikdo za ním.

„Ten ‚vrah‘ patří mně, sousede? Koho jsem zabil?“ zeptal se pevně, skoro výhružně.

„Mé dítě — jsi —“ nedořekl, zajíkl se, sevřel hlavu do dlaní, hlasitě zaštkal a pomalu, tápavě se vracel zpět do domku.

„Soused!“ vykřikl hajný.

Nedořekl, nevysvětlil... Zmizel v šeru chodby a i tu zastřely dveře, kdysi žlutočerně natřené.

Únava hajného rázem zmizela. Zvědavost, co se zde během dne stalo, ho popoháněla. „Já vrah?“ šeptal si a hledal v mysli — věda napřed, že zbytečně, vždyť je z těch, kteří se lekají pouhého slova „vrah“ — a vrahu dítěte by ani ruku nepodal.

Násilně, přiškrceně se zasmál nesmyslnosti nařčení a pevně se rozhlédl kolem, očekávaje vysvětlení, omluvu. Ale osten pochyby, který u citlivých povah má neustálou pohotovost, přiskočil a bodl: „Dnes ráno, když jsi odcházel z domova, střílel jsi na jestřába, letícího nad houštím za vsí — a není možné — aby v houštině — tam, kam šly broky — bylo sousedovo dítě?“

Jeho srdce uleknutě zabušilo — hlava poklesla a nohy přidaly do kroku — každé prodlužování nejistoty se stalo nesnesitelným.

Nežli otevřel dveře hájovny, jeho žena, uplakaná, zarudlých očí, vyběhla mu vstříc.

„Dobře, že jsi přišel,“ zaštkala a padla mu do náruče. Mírně ji odsunul stranou a vedl ji za sebou do kuchyně, poslouchaje

slova přerývaná, dušená vzlykotem a promíšená slzami. Ani neodložil pušku a klesl těžce za stůl. Na tuto možnost nepomyslel. Hraboši vyhrabali skleněnou hruštičku z podzemí na povrch. Sevřel hlavu do dlaní a jako ve snu, z velké dálky slyšel opakovati svoji ženu: „Jejich děti to našly někde u mrchoviště, když hledaly houby. Týden to měly doma a hrály si s tím. Staří to věděli. Dnes ráno to dali za hračku nejmenšímu do kolébky a ono to rozkouslo... Dobře, že jsi nebyl doma. Starý sem přiběhl — že prý jsi to políkl na houbaře — jiný že to tam dát nemohl... Hrozil, že tě zabije...“

Neodpovídal — nevyvracel...

„Co to bylo? Dal's to tam — a proč?“

Němě přikývl a něco zablábolil.

„Muži!“ vykřikla a zalomila rukama.

Vzpamatoval se, a aby ženu uklidnil, vysvětlil jí, co o tom věděl. „Nechtěl jsem, aby se liška tak dlouho trápila v železech — myši to odnesly — co jsem se toho nahledal...“ mluvil tiše, v přestávkách. Rysy jeho obličeje vystoupily, oči se mu horečně leskly bolestnou úzkostí a tísnivý tlak na prsou svíral jeho srdce kovovými chapadly.

„Ze soucitu k zvířeti jsi to tam dal a člověka jsi zabil...“ řekla tiše, vyčítavě hledíc na něj. Matka, jejíž radostí je zmnožený život, jí diktovala tato slova, ale žena, družka v životním